

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

The Risk Management in Basic Educational School under Bangkok Metropolis Administration.

Summa Rathanit

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to analyze the risk in basic educational school administration under Bangkok Metropolis Administration and 2) to find out the method for the risk management for the high level school administration. The first questionnaires with 0.97 reliability were sent to school administrators and teachers. 832 (81.17 percentage) were completed to be analyzed. After that, the second questionnaires (0.98 reliability) for finding out the method of risk managing in the budget management which was in the high level were sent out to the head administrators of school groups. 66 (82.50 percentage) were completed to be analyzed. The data was analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows:

1. The level of the risk in basic educational school administration under Bangkok Metropolis administration overall and each aspects was at the moderate level, except the budget management was mostly at the high level; the budget making, the budget approaching, the budget delegating, the expenditure following and controlling, the financial management, accounting management, school inventories and assets management, the other items were in the moderate level.

2. Most of the risk management's method for the budget management overall and each aspects used the risk retention and risk treatment method. However, the school inventories and assets management used the risk treatment method as the same as the risk retention method.

Keywords : Risk Management, Basic Educational School, Bangkok Metropolis Administration

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

สัมมา รัตนธีย์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร และ (2) ค้นหาวิธีการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการบริหารงานที่มีความเสี่ยงสูง โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น 2 ฉบับ ฉบับแรกเพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 ใช้สอบถามผู้บริหารและครู ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 832 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.17 ฉบับที่ 2 เพื่อสอบถามวิธีการในการบริหารจัดการความเสี่ยงในการบริหารงานงบประมาณที่พบว่ามีความเสี่ยงสูง ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 ใช้สอบถามผู้บริหารที่เป็นหัวหน้ากลุ่มโรงเรียน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 66 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.50 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1 ความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการบริหารงานงบประมาณที่มีความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงเกือบทุกเรื่อง ได้แก่ เรื่องการจัดทำงบประมาณ การเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงิน การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน การบริหารการบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

2. วิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงในการบริหารงานงบประมาณที่มีความเสี่ยงสูง พบว่า โดยภาพรวมและแต่ละเรื่อง ผู้บริหารใช้วิธีการยอมรับและวิธีการดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบันมากที่สุด เกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ที่ใช้วิธีการดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในระดับที่ใกล้เคียงกับวิธีการยอมรับภายใต้การควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

คำสำคัญ : การบริหารความเสี่ยง, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรุงเทพมหานคร

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

บทนำ

ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลก และให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งกระจายอำนาจให้แต่ละองค์กรมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ทุกฝ่าย โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปีพ.ศ. 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 มาโดยลำดับจวบจนปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 89(21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ในรูปของอนุบาลศึกษา และศูนย์เลี้ยงดูเด็ก หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพ ระยะสั้นในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร โรงเรียนผู้ใหญ่ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2550 หน้า 6) และประกาศการแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยงาน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 60) ลงวันที่

31 มีนาคม พ.ศ. 2549) สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครซึ่งมีทั้งหมด 436 โรงเรียน ออกเป็นกลุ่มเขต (โซน) แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 41 โรง (2) กลุ่มกรุงเทพใต้ มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 59 โรง (3) กลุ่มกรุงเทพเหนือ มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 46 โรง (4) กลุ่มกรุงเทพตะวันออก มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 71 โรง (5) กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 90 โรง (6) กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 69 โรง (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2554, ออนไลน์)

ในการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาสู่สถานศึกษาโดยตรงให้มากที่สุดทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงิน และการบริหารงานทั่วไปนั้น สถานศึกษาจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการบริหารงาน อันหมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และจะส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหายทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน หรือก่อให้เกิดความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายตามภารกิจขององค์กร (เจนเนตร มณีนาค และคณะ, 2548 หน้า 5, ธร สุนทรายุทธ, 2550 หน้า 152) การบริหารความเสี่ยงจึงมีความสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาที่มีสถานศึกษาจำนวนมาก หากไม่สามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมย่อมจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยจะปรากฏผลชัดเจนในผลผลิตของสถานศึกษาอันได้แก่คุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา อันเป็นผลรวมจาก

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

การบริหารในทุก ๆ ด้านที่กล่าวข้างต้นโดยเฉพาอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ดังนั้นสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับมหานครที่เป็นเมืองหลวงของประเทศ จะต้องดำเนินการลด ควบคุม บริหารจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ความเสี่ยง ตลอดจนกำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปใช้ในการจัดการความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อค้นหาวិธีการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการบริหารงานที่มีความเสี่ยงสูง

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร 436 โรงเรียน

- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยง ได้จากการสุ่มหลายชั้นตอน (Multistage Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากตารางของเครซีและมอร์แกน ได้จำนวน 205 โรงเรียนแล้วเทียบสัดส่วนให้กระจายไปทุกกลุ่มเขตทั้ง 6 กลุ่ม จากนั้นจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

เพื่อให้ได้รายชื่อโรงเรียนในแต่ละกลุ่มเขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและครูที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 1,025 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการกำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นประธานกลุ่ม จำนวน 80 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม 2 ฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1 แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยง แบ่งเป็น 2 ตอน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และเป็นค่าคะแนน 1-5 คะแนน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาให้คะแนนถึงโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ซึ่งเป็นการพิจารณาระดับความรุนแรง และมูลค่าความเสียหายจากความเสี่ยงที่คาดว่าจะได้รับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

2.1.1 โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) พิจารณาจากสถิติการเกิดเหตุในอดีต ปัจจุบันหรือการคาดการณ์ล่วงหน้าของโอกาสที่จะเกิดในอนาคต ซึ่งสามารถกำหนดระดับโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็น 5 ระดับ ได้แก่ สูงมาก สูงปานกลาง น้อย น้อยมาก ดังนี้

ระดับคะแนนเป็น 5 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงสูงมาก/บ่อยมาก หรือความถี่ที่เกิดความเสี่ยงมากกว่า 1 ครั้งต่อเดือน หรือร้อยละที่จะเกิดความเสี่ยงมากกว่า 80

ระดับคะแนนเป็น 4 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงสูง/บ่อย หรือความถี่ที่เกิดความเสี่ยงระหว่าง 1-6 เดือนต่อครั้ง หรือร้อยละที่จะเกิดความเสี่ยง 70-79

ระดับคะแนนเป็น 3 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงปานกลาง หรือความถี่ที่

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

เกิดความเสียหายระหว่าง 6-12 เดือนต่อครั้ง หรือ ร้อยละที่จะเกิดความเสียหาย 60-69

ระดับคะแนนเป็น 2 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความเสียหายน้อย/ไม่บ่อย หรือ ความถี่ที่เกิดความเสียหายมากกว่า 1 ปีต่อครั้ง หรือ ร้อยละที่จะเกิดความเสียหาย 50-59

ระดับคะแนนเป็น 1 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความเสียหายน้อยมาก/นาน ๆ ครั้ง หรือความถี่ที่เกิดความเสียหายมากกว่า 5ปีต่อครั้ง หรือร้อยละที่จะเกิดความเสียหายน้อยกว่า 50

2.1.2 ผลกระทบ (Impact) เป็นการ พิจารณาระดับความรุนแรงและมูลค่าความเสียหาย จากความเสี่ยงที่คาดว่าจะได้รับ สามารถแบ่ง ระดับของผลกระทบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ สูงมาก สูง ปานกลาง น้อย และน้อยมาก ซึ่งการกำหนด ระดับของผลกระทบนั้น จะต้องพิจารณาถึง ความเสียหายความเสี่ยงนั้นเกิดขึ้นโดยแบ่ง ผลกระทบออกเป็นผลกระทบด้านการเงิน การดำเนินงานชื่อเสียง บุคลากร ฯลฯ เป็นต้น ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง กระทบต่อ ความน่าเชื่อถือขององค์กร/ความพึงพอใจของ ผู้ใช้บริการมากที่สุด (ผู้บริหารถูกลงโทษทางวินัย)

ระดับ 4 หมายถึง กระทบต่อ ความน่าเชื่อถือขององค์กร/ความพึงพอใจของ ผู้ใช้บริการมาก (ผู้บริหารถูกตำหนิหรือ ถูกร้องเรียน)

ระดับ 3 หมายถึง กระทบต่อ ความน่าเชื่อถือขององค์กร/ความพึงพอใจของ ผู้ใช้บริการปานกลาง (เจ้าหน้าที่ถูกร้องเรียน/ ถูกลงโทษทางวินัย)

ระดับ 2 หมายถึง กระทบต่อ ความน่าเชื่อถือขององค์กร/ความพึงพอใจของ ผู้ใช้บริการน้อย (เจ้าหน้าที่ได้รับเสียงบ่น/ตำหนิ)

ระดับ 1 หมายถึง กระทบต่อ ความน่าเชื่อถือขององค์กร/ความพึงพอใจของ ผู้ใช้บริการน้อยมาก (แทบไม่มีผลกระทบเลย)

ในการวิเคราะห์หรือประเมินระดับ ความเสี่ยง (Degree of risk) หมายถึง สถานะ ของความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินโอกาสที่จะ เกิดและผลกระทบของแต่ละปัจจัยเสี่ยง โดยมี เกณฑ์ในการยอมรับความเสี่ยง ดังนี้

ระดับคะแนน 1-3 เป็นความเสี่ยง ระดับต่ำ หมายถึง ระดับที่ยอมรับได้โดยไม่ต้อง ควบคุมความเสี่ยงไม่ต้องมีการจัดการเพิ่มเติม

ระดับคะแนน 4-9 เป็นความเสี่ยง ระดับปานกลาง หมายถึง ระดับที่ยอมรับได้แต่ ต้องมีการควบคุมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยง เคลื่อนย้ายไปยังระดับที่ยอมรับไม่ได้

ระดับคะแนน 10-16 เป็นความเสี่ยง ระดับสูง หมายถึง ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องจัดการความเสี่ยงเพื่อให้อยู่ในระดับที่ ยอมรับได้ต่อไป

ระดับคะแนน 17-25 เป็นความเสี่ยง ระดับสูงมาก หมายถึง ระดับที่ไม่สามารถยอมรับ ได้จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ ยอมรับได้ทันที

2.2 แบบสอบถามเพื่อกำหนดวิธีการใน การบริหารจัดการความเสี่ยง แบ่งเป็น 2 ตอน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และ เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) โดยให้ผู้ตอบ แบบสอบถามที่เป็นผู้บริหารพิจารณาเลือกวิธีการ ในการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพวิธีการ ต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ที่มี ผลการวิเคราะห์หาความเสี่ยงระดับสูงและ สูงมากตามเกณฑ์ที่กำหนด

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

3.1 แบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์ความเสี่ยง ดำเนินการโดยสร้างเครื่องมือที่มีลักษณะดังกล่าวตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามเทคนิค IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.8-1.0 จากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำไปตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach) มีค่า 0.97 แล้วทำการปรับปรุงและจัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3.2 แบบสอบถามเพื่อกำหนดวิธีการบริหารความเสี่ยง ดำเนินการโดยนำผลการวิเคราะห์ว่ามีความเสี่ยงระดับสูงและสูงมากตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มากำหนดเป็นประเด็นในการสอบถามถึงวิธีการจัดการความเสี่ยง แล้วสร้างเครื่องมือที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามเทคนิค IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.8-1.0 แล้ว นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเป็น 0.98 แล้วปรับปรุงและจัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาผ่านผู้อำนวยการสำนักงานเขตพร้อมแบบสอบถามชุดที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทางไปรษณีย์พร้อมซองเปล่าเพื่อการส่งคืน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 832 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 81.17 แล้วทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อการพัฒนาแบบสอบถามชุดที่ 2 แล้วส่งแบบสอบถามชุดที่ 2 ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เป็นประธานกลุ่ม 80 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเพื่อกำหนดวิธีการในการบริหารจัดการความเสี่ยงทางไปรษณีย์พร้อมซองเปล่าเพื่อการส่งคืน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 66 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.50 แล้วนำข้อมูลที่ได้รับไปดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการดำเนินงาน

1. ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม ปรากฏดังตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการบริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร
โดยรวม

n = 832

ความเสี่ยงในการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. การบริหารงานวิชาการ	7.30	3.96	ปานกลาง
2. การบริหารงาน งบประมาณ	9.52	5.17	สูง
3. การบริหารงานบุคลากร	7.07	4.50	ปานกลาง
4. การบริหารงานทั่วไป	6.98	3.90	ปานกลาง
รวม	7.61	3.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเสี่ยงในการบริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร
โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเกือบ
ทุกด้านยกเว้นด้านการบริหารงานงบประมาณที่มี
ความเสี่ยงอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
(ค่าเฉลี่ย 9.52) รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารงาน
วิชาการ (ค่าเฉลี่ย 7.30) และด้านการบริหารงาน
บุคลากร (ค่าเฉลี่ย 7.07) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการ
บริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร
และด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง
ในทุกเรื่อง ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณ
พบว่า มีความเสี่ยงในระดับสูงเกือบทุกเรื่องได้แก่
เรื่องการจัดทำงบประมาณ การเสนอของงบประมาณ
การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตาม
การใช้จ่ายเงิน การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน
การบริหารการบัญชี และการบริหารพัสดุและ
สินทรัพย์ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง

2. ผลการวิเคราะห์วิธีการในการบริหาร
จัดการความเสี่ยงในการบริหารงานงบประมาณ
ปรากฏดังตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 วิธีการในการบริหารจัดการความเสี่ยง
ในการบริหารงานงบประมาณ

n = 66

การจัดการความ เสี่ยงในการบริหาร งบประมาณ	การ ยอมรับ (%)	การดูแล แก้ไข (%)	การยกเลิก (%)	การโอน ความเสี่ยง (%)
1. การจัดทำ งบประมาณ	81.80	18.20	-	-
2. การเสนอขอ งบประมาณ	74.20	25.80	-	-
3. การจัดสรร งบประมาณ	78.80	19.70	1.5	-
4. การตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายเงิน	63.60	33.30	3.10	-
5. การบริหารจัดการ เกี่ยวกับการเงิน	59.10	39.40	1.50	-
6. การบริหารการ บัญชี	59.10	39.40	1.50	-
7. การบริหารพัสดุ และสินทรัพย์	45.50	51.50	1.50	1.50

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารจัดการ
ความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดกรุงเทพมหานครด้านการบริหารงาน
งบประมาณ โดยภาพรวมผู้บริหารใช้วิธีการ
ยอมรับและวิธีการดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มี
อยู่ในปัจจุบันมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละ
เรื่องจะพบว่าผู้บริหารใช้วิธีการยอมรับภายใต้
การควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบันมากที่สุดเกือบ
ทุกเรื่อง (ร้อยละ 81.80, 74.20, 78.80, 63.60,
59.10 และ 59.10 ตามลำดับ) ยกเว้นเรื่อง
การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ที่ใช้วิธีการ
ดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบัน
ในระดับที่ใกล้เคียงกับวิธีการยอมรับภายใต้
การควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบัน (ร้อยละ 51.50 และ
45.50 ตามลำดับ)

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

วิจารณ์

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้านยกเว้นด้านการบริหารงานงบประมาณที่มีความเสี่ยงอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร และด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลางในทุกเรื่อง ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า มีความเสี่ยงในระดับสูงเกือบทุกเรื่องได้แก่ เรื่องการจัดทำงบประมาณ การเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงิน การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน การบริหารการบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร และด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นการปฏิบัติงานที่เป็นงานประจำ ความผิดพลาดและโอกาสที่จะเกิดความเสียหายอาจจะไม่ปรากฏหรือส่งผลอย่างรุนแรงต่อเนื่อง สามารถแก้ไขบรรเทาความเสี่ยงได้ไม่ยากนัก ในขณะที่การบริหารงบประมาณ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำงบประมาณ การเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงิน การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน การบริหารการบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ล้วนมีกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับระเบียบขั้นตอนต่าง ๆ อย่างถูกต้อง แต่สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เฉพาะในด้านงบประมาณต้องใช้ครูหรือบุคลากรเท่าที่มีอยู่ทำหน้าที่แทน ทำให้เกิด

ความเสี่ยงสูงในเกือบทุกเรื่องดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมนา เสือเอก (2552) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง งานวิจัยของนฤมล บินหะยิอาวัง (2553) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไป และงานวิจัยของอุดม เศษโพธิ์ สุรีย์พันธุ์ วรพงศธร และสิริมาส หมั่นสาย (2553) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดเพชรบูรณ์มีสภาพปัญหาการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากทักษะของผู้ปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงินและงบประมาณ ด้านระบบการบัญชี ด้านระบบเอกสารและประชาสัมพันธ์ และศักยภาพในการให้บริการกับนักศึกษา

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงในการบริหารงานงบประมาณที่มีความเสี่ยงสูง พบว่า โดยภาพรวมและแต่ละเรื่อง ผู้บริหารใช้วิธีการยอมรับและวิธีการดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบันมากที่สุด เกือบทุกเรื่องยกเว้นเรื่อง

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ที่ใช้วิธีการดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบันในระดับที่ใกล้เคียงกับวิธีการยอมรับภายใต้การควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาย่อมตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณและการใช้จ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษาที่ต้องอาศัยการจัดการงบประมาณที่เหมาะสมในแต่ละปีการศึกษา ดังนั้นวิธีการยอมรับและวิธีการดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบันน่าจะเป็นวิธีการที่ผู้บริหารพิจารณาว่าหากมีความผิดพลาดในการดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินจะสามารถดูแลแก้ไขให้ถูกต้องได้ทันทั่วทั้งเช่นเดียวกันกับการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ที่ใช้วิธีการดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มีอยู่หรือวิธีการยอมรับภายใต้การควบคุมที่มีอยู่ซึ่งจะสามารถบริหารจัดการให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามสมควรโดยไม่เกิดการชะงักงันสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงใจ ช่วยตระกูล (2552) ที่วิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการเงินควรใช้ วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง

สรุปผล

1. ความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้านยกเว้นด้านการบริหารงานงบประมาณที่มีความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงเกือบทุกเรื่อง ได้แก่ เรื่องการจัดทำงบประมาณ การเสนอของบประมาณ การจัดสรร

งบประมาณ การตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงิน การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน การบริหารการบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงในการบริหารงานงบประมาณที่มีความเสี่ยงสูงพบว่า โดยภาพรวมและแต่ละเรื่อง ผู้บริหารใช้วิธีการยอมรับและวิธีการดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบันมากที่สุด เกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ที่ใช้วิธีการดูแลแก้ไขเกี่ยวกับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในระดับที่ใกล้เคียงกับวิธีการยอมรับภายใต้การควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมในการบริหารจัดการความเสี่ยงในการบริหารงานงบประมาณที่มีความเสี่ยงสูง ในเรื่อง (3.1) การจัดทำงบประมาณ ประกอบด้วย ควรมีการประชุมคณะกรรมการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงก่อนจัดทำงบประมาณ และมีเจ้าหน้าที่ดูแลให้คำแนะนำการจัดทำงบประมาณ แผนการใช้จ่ายเงิน จัดทำและควบคุมภายในวงเงินงวดที่ได้รับเงินงบประมาณทั้งبودหนุนและงบกรุงเทพมหานคร ต้องกำหนดให้ตรงตามงบประมาณและเงินที่ได้รับอนุมัติ (3.2) การเสนอของบประมาณ ประกอบด้วย ควรเสนอตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3.3) การจัดสรรงบประมาณ ประกอบด้วย ควรมีผู้แนะนำ และตรวจสอบอย่างใกล้ชิด ควรจะจัดสรรโดยไม่คำนึงถึงจำนวนเด็กเพียงอย่างเดียว ควรจัดสรรไม่เกินวงเงินที่กำหนด และควรบริหารจัดการให้ตรงกับปีการศึกษา และควรมีการประชุมวางแผนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ (3.4) การตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงิน ประกอบด้วย ควรมีระบบการควบคุมภายใน

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

และการตรวจสอบจากสำนักงานตรวจสอบภายในอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการใช้เงินอย่างสม่ำเสมอ (3.5) การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน ประกอบด้วย ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำบัญชี ตรวจสอบ ติดตาม ควบคุม ระบบบัญชีและการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเจ้าหน้าที่การเงินและมีการติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน (3.6) การบริหารบัญชี ประกอบด้วย ควรหาบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะทางมาดำเนินการ และควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเจ้าหน้าที่การเงิน การบัญชีและมีการติดตามตรวจสอบ (3.7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ประกอบด้วย ควรหาบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะทางมาดำเนินการ ควรมีการให้ความรู้เจ้าหน้าที่พัสดุและสินทรัพย์ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ในการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องและมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาหรือบุคลากรผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาควรเอาใจใส่เฝ้าระวังและบริหารจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการบริหารงานทุกด้าน

1.2 สถานศึกษาควรจัดโครงการ/กิจกรรมในการให้ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงและการบริหารจัดการความเสี่ยงในการประชุม การฝึกอบรม การจัดนิทรรศการและกิจกรรม

อื่น ๆ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดในการลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน

1.3 สถานศึกษาควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เฉพาะในการบริหารงบประมาณที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อลดความเสี่ยงในการบริหารงานงบประมาณ

1.4 สำนักงานเขตและกรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยเน้นให้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาอย่างครบวงจรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาบุคลากรเพื่อการบริหารงบประมาณอย่างต่อเนื่องเพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึก

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการในการบริหารจัดการความเสี่ยงในการบริหารงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาวิจัยถอดแบบการบริหารความเสี่ยงในการบริหารสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานที่ดีเยี่ยม (Best Practice)

Reference

Bangkok Metropolitan. (2006). The Declaration of Internal Unit Dividing and Responsibility Assignment of Bangkok Metropolitan Official Unit. (60 edition). March 31, 2006.

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

- Daungjai Chourtrakul. (2009). **Risk Management in Basic Education School**. Ph.D. Dissertation in Educational Administration. Silpakorn University.
- Department of Education, Bangkok Metropolitan. (2007). **The Fellowship Summary of Basic Education School Committee under Bangkok Metropolitan**. Bangkok: Thailand Farmer Cooperative Assembly Publisher .
- Department of Education, Bangkok Metropolitan. (2011). **Guidelines to Basic Education School under Bangkok Metropolitan's Quality Management**. Bangkok: Supervision unit, Department of Education.
- Jennet Maneenark and staff. (2005). **Risk Management in Organizational Level: From the Principle to Practice**. Bangkok: Sun System.
- Krejcie R.V. & Morgan D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3) : 607 – 610.
- Thon Suthayut. (2007). **Risk Management in Education**. Chonburi: Burapha University.
- Udom Satphor, Sureepun Worrapongthon, and Sirimart Mernsai. (2010). **Risk Management in Phetchabun Education Service Branch of Ramkhamhaeng University**. The Research Report of Phetchabun Education Service Branch of Ramkhamhaeng University.